

Románia a hidegháború korában

Hidegháború (1947-1991) – a második világháború utáni, a Szovjetunió és az USA között (két eltérő ideológia és politikai rendszer), valamint a NATO (1949) és a Varsói Szerződés (1955) között (politikai-katonai téren), egészen a Szovjetunió felbomlásáig tartó időszak

I. Románia kapcsolata a Szovjetunióval és a kommunista tömb országaival

- a Szovjetunióval való feltétel nélküli alárendeltség korszaka (1948-1953) – DK Európa államainak teljes alárendeltsége a Szovjetunióval
- 1948 február – Kölcsönös barátsági és együttműködési szerződés a Szovjetunióval (20 évig érvényes) → megengedi a Szovjetunió beavatkozását olyan problémákba, amelyek a román állam biztonságát érintették (a Szovjetunió elcsatolja a Fekete-tengeri Kígyók- szigetet)
- hasonló szerződések köt a Szovjetunió Románia szomszédjaival, például Jugoszláviával, amely szerződést viszont felmondanak, miután Jugoszláviát kizárják a Kominternből, Románia (Gheorghe Gheorghiu Dej) bírálja a jugoszláv vezér, Tito, magatartását
- Sztálin halála után (1953) nézeteltérések jelennek meg a román-orosz viszonyban, Dej politikája miatt → kétszínű politika: *külpolitikában* a Szovjetunió hűségének próbált tünni; *belpolitikában* semlegesítette a szovjeteknek alárendelt politikai ellenségeit (Ana Pauker, Vasile Luca, Lucrețiu Pătrășcanu)
- az 1956-os magyarországi kommunistaellenes forradalom (október-november) idején, a román kommunisták kimutatták a Nagy Imre elleni ellenes magatartásukat és támogatták a szovjet megtorlást, ezzel a Szovjetunióhoz való hűségüket fejezték ki
- 1956 decemberében először esik szó a „szocializmus román úton való megvalósításáról” és a románok gazdasági támogatást kértek Moszkvától
- **1958-ban, a szovjet csapatok Romániából való kivonulása** után, láthatóvá vált a külpolitikai kapcsolatok irányváltása
- **1964-ben** felvetődik a kommunista blokk államainak gazdasági tekintetben való átszervezése (egyes államok mezőgazdasági-, mások ipari államok lettek volna; pl. Románia mezőgazdasági államként működött volna) ez volt a **Valev terv** (a tervet elvetik, döntő lépés volt a nemzeti kommunizmus irányába)
- 1964 – kiadják az **1964. évi Április Nyilatkozatot**: a román munkáspárt fenntartja magának a jogot, mely alapján a román állam lehetőségeihez és körülményeihez mérten építhesse a szocializmust = a Moszkvától való függetlenedési politika megnyilvánulása
- kimondja pl.: a belpolitikába való beavatkozás jogát és a jogi egyenlőséget, a román kommunisták semlegességét a szovjet-kínai ideológiai konfliktus esetében, a kommunista pártok politikai függetlenségének jogával
- 1965-től kezdődően Románia élén Nicolae Ceaușescu: a Szovjetuniótól való függetlenedési politika támogatója, 1967: Románia megtartja diplomáciai kapcsolatait Izraellel, elismeri az NSZK-t, kapcsolatokat teremt az USA-val, 1968-ban kritizálta a Szovjetunió beavatkozását a prágai eseményekbe → szimpátia és bizalom születik a nyugati államok részéről
- pl. amerikai elnökök látogatása: Nixon – 1969, Ford – 1975; pénzügyi hiteleket kap az IMF-től és a Világbanktól
- Ceaușescu és Brezsnyev kapcsolatai: javul 1974 után, de vannak nézeteltérések, mint: a Varsói Szerződésbe való integráció, beilleszkedés és gazdasági együttműködés a KGST-n belül
- Ceaușescu elszigetelődése sebezhetővé teszi Romániát a Szovjetunióban elindult – **glasznosztj (nyilvánosság) és peresztrojka (reformok)** – változások elutasításával, Románia vezetői elitje elutasítja az átalakítást. A román kommunisták elutasítják a piacra és a magántulajdonra épülő gazdaság létezésének lehetőségét.

II. Románia a Kölcsönös Gazdasági és Segítség Tanácsa (KGST)

- A **KGST** megalakulása az Amerika által létrehozott Marshall segélyre volt válasz
- célja: a Szovjetunió és csatlós államok gazdaságpolitikájának összehangolása, gazdasági kapcsolatok teremtése a kommunista blokkon belül; segítség a szocializmus sikeres építéséhez
- alapítók: Lengyelország, Románia, Csehszlovákia, Magyarország, Bulgária
- a KGST céljai között megtalálható: a kapitalista államokkal való kereskedelmi kapcsolatok, az előre kidolgozott gazdasági tervek és lépések megvalósítása, árpolitika, a KGST államai között az árucserre támogatása

- tudományos-technikai együttműködés erősítése kölcsönös technikai dokumentációk cseréjével – pl. vízi erőművek építése, út és vasút építések, tengeri és folyami kikötők
- Románia „csatája” a Szovjetunióval nagyobb gazdasági önállóság elérése érdekében, az 1964. évi Nyilatkozatban tetőzött
- a Moszkvával való kapcsolatok megromlottak a Valev terv napirendre kerülésével, ami a KGST-t egy nemzetek feletti gazdasági szervezetté alakította volna át, amiben: a kommunista blokk északi államai szolgáltatták volna az ipari cikkeket, míg a déli államok nyersanyagot és mezőgazdasági termékeket

III. Románia és a Varsói Szerződés

- a **Varsói szerződés** – **1955**-ben alapították, válaszként az NSZK Nato-ba való belépésére – az 1949-ben létrehozott Nato (nyugati demokratikus államok katonai szövetsége) - kommunista államokat katonailag összefogó szövetség
- a Varsói Szerződés: védelmi szerepet tölt be, a kommunista blokkon belül: meg kell védenie a szocializmus megvalósításait
- a szovjet uralom megnyilvánulása Romániában: katonai megszállás 1958-ig, Románia csatlakoztatása a Varsói Szerződéshez
- Románia volt az egyetlen állam a Varsói Szerződés tagjai közül, aki 1968-ban nem vett részt katonailag a Prágai tavasz leverésében
- a szerződést 1985-ben megújították (20 év), de a Közép-, és Kelet Európában az 1980-as években végbement változások kihatottak a szervezet működésére, amely 1991-ben feloszlott

IV. Románia kapcsolatai Nyugat-Európával

- Romániát foglalkoztatta a kommunista blokkon kívüli államokkal való kapcsolatok építése:
- 1955 – tagja lesz az ENSZ-nek
- 1959 – az ENSZ XIV-ik közgyűlési ülészakánának alelnöki feladatait látta el
- 1958 – a román kereskedelem Nyugat-Európa felé orientálódott; nyugati államok – hajlandóság mutatkozik hitelek nyújtására Románia számára
- 1960 után - a román külpolitika irányváltása: az 1948. évi nemzeti javak kártérítését érintő egyezmények – jogi akadályok elhárítása és gazdasági kapcsolatok kiépítése
- diplomáciai kapcsolatok terén – a bukaresti angol és francia küldöttségeket, követségi rangra emelték
- az 1965-1974 időszak:
- Franciaország elnöke – Charles de Gaulle – 1968-ban látogatást tesz Romániába
- amerikai elnökök látogatása: Nixon – 1969, Ford – 1975
- 1967 – diplomáciai kapcsolatok létesítése az NSZK-val
- 1967 – a hat napos arab-zsidó háború után tovább ápolja külpolitikai kapcsolatait Izraellel
- a diplomáciai orientálódás a Nyugat felé a külkereskedelmi kapcsolatok átszervezésével járt:
 - az első gazdasági egyezmények aláírása 1966-ban a NSZK-val
 - a Washingtonnal való tárgyalások 1968-ban – az IMF-hez és a Világbankhoz való csatlakozásról: 1972-től mindkét szervezet tagja
- **1975. évi helsinki egyezmény** – az emberi jogok és a kisebbségek jogainak tiszteletben tartásának nemzetközi ellenőrzése → feltétele volt a hiteleknek és az egyes országokkal való kereskedelmi kapcsolatoknak

{**IMF** = Nemzetközi Valutaalap. Feladata: a tőkés országok közötti pénzügyi együttműködés elveinek kidolgozása, a valuták konvertibilitásának biztosítása, a multilaterális megállapodások és fizetési rendszer megteremtése, a tagországoknak rövid lejáratú kölcsönök nyújtása, a gazdaságok stabilizálása, a szegénység legyőzése stb. Székhelye: Washington.

Világbank = pénzügyi segítség és tanácsadás a szegény országoknak}

- 1971-ben az Amerikával való kapcsolatok megromlottak:
- Okok: - személyi kultusz és kulturális forradalom
 - a helsinki egyezményben figyelmen kívül hagyása
 - az emberi jogok tiprása
- kivándorlási illeték kivetése – a kapcsolatok elhidegülnek Bonnal, Jeruzsálemmel, Washingtonnal
- 1965 után fokozatos elhidegülés jellemzi Románia nemzetközi politikában betöltött szerepét, a '80-as évek jelentve a mélypontot